

„Povestea este și bine scrisă, și informativă pe mai multe paliere. Pe lângă trimerite bine alese la personaje istorice reale – pe care Bond le distribuie în rolurile lor istorice legitime – povestea, în mod evident bine documentată, include observații pertinente asupra vieții franceze din secolul al XVI-lea, de la obiceiurile sociale și gastronomice până la cântecul greierilor din sudul rural al Franței. Dar intrigile politice și religioase sunt cele care rețin atenția cititorului, pe măsură ce aflăm despre predicarea lui Viret, contemporanul lui Calvin, și despre manevrele politice oportuniste ale viclenei Caterina de Médici.

În opoziție cu zelul ucigaș al catolicilor se află mult persecutata grupare a hughenotilor, condusă de prințul de Condé și amiralul Coligny. Persecuția necruțătoare și rezistența eroică a hughenotilor este reflectată în titlul romanului, idee preluată de la un hughenot care spune: „*Tant plus à me frapper on s’amuse, tant plus de marteaux on y use*”.

Povestea lui Bond conține toate aceste elemente istorice întrețesute, parcă, în filigran, prin viețile câtorva personaje care trăiesc evenimentele. Romanul său captează atenția și îl provoacă pe cititor să-și dorească să știe mai multe despre personajele istorice în cauză și despre circumstanțele lor tragice.”

Marc Mailloux,
misionar în lumea vorbitorilor de limbă franceză,
autor al cărții *Does God Still Love the French?*

EROI & ISTORIE

CIOCANUL HUGHENOȚILOR

Douglas Bond

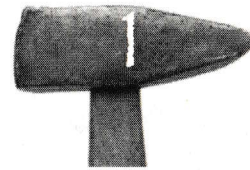
Traducere de Lidia Ghiulai

 CASACĂRȚII
Oradea, 2019

Cuprins

1. Și ne izbăvește de Cel rău... ..	11
2. Lancea frântă	16
3. O conspirație eșuată	23
4. Mormanul de resturi	31
5. Ziduri întărite	39
6. Trupele infernului	47
7. Coarne și copite.	53
8. Zgârieturi și vânătăi.	58
9. Ciocanul.	64
10. Edictul din ianuarie 1562	71
11. O altă evanghelie	80
12. Supa otrăvită	89
13. Trezirea din Nîmes.	99
14. Palatul regal	109
15. Tragedie la Vassy	117
16. Spion în catedrală	127
17. Costul minciunilor.	134
18. Liniște	138
19. Foc și sânge	141
20. Costul în vieți omenești	149
21. Trezirea din Montpellier	158
22. Furtuna se întetește.	170
23. Război	177

24. Mărșăluind.	183
25. Armata greșită	193
26. Însăngeratul Orange	200
27. O pace înșelătoare	210
28. Reluarea ostilităților	220
29. Luptă sau mori.	226
30. Prizonieri	233
31. Un raid în închisoare	237
32. Lanțuri rupte	249
33. Fugari.	256
Epilog.	267
Mulțumiri	269
Cronologie: istoria hughenotilor	271
Glosar de termeni	275

Și ne izbăvește de Cel rău...

Târșându-și picioarele de colo-colo peste lespezile de piatră ale pardoselii din bucătărie, Philippe îi cerceta pe băiatul și pe fata care stăteau în fața lui la masă. Oare de ce trebuiau Sophie și Maurice să facă asta întotdeauna? Își simțea stomacul ca toba unui toboșar ce dă semnalul de luptă. Pentru urechile lui era ca scârțâitul rău prevestitor al balamalelor de la ușa unei închisori.

Philippe știa ce urmează. Nu avea importanță că o situație neprevăzută îl zorise pe tatăl lor să se îndrepte spre șantierul naval chiar înainte de masă; nu conta nici faptul că, din pricina bolii unui vecin în vârstă, mama lor trebuise să plece exact înainte de prânz. Cu sau fără părinți la masă, Philippe știa ce urmează. Nimic nu-i putea opri. Răsufând din greu, își trecu degetele bătătorite prin păr, își înclină capul și închise strâns ochii. Poate de data asta avea să izbutască.

„Notre Père”, – vocea lui Maurice era scăzută și respectuoasă. „Donne-nous aujourd'hui notre pain”, spuse acesta în continuare, accentuând cu patos unele cuvinte.

Hotărât să își țină capul plecat și ochii strâns închiși – cu siguranță felul lor de a se ruga o fi funcționând mai bine așa – Philippe spera că prietenii lui îi vor auzi mațele chiorăind și poate vor mai scurta din rugăciuni. Cum stătea cu nasul la numai câțiva centimetri de bolul cu supă, savoarea aromelor din ciorbă, ceapa și brânza topită îi chinuiau simțurile. După ceea ce-i păru o eternitate, Philippe auzi cum vocea lui Maurice se domolește, fiecare cuvânt devenind mai greoi, mai lent – precum sunetele unui orologiu dintr-o catedrală când anunță sfârșitul anului. Se făcu tăcere.

Philippe deschise un ochi, uitându-se plin de speranță înspre prietenii lui. Mâna sa dreaptă se mișcă involuntar, pregătindu-se să facă semnul crucii; oricât de mult s-ar fi străduit, era o deprindere ce părea înrădăcinată în ființa lui la fel de puternic precum propriul schelet. Se opri. Înghițind în sec, își linse buzele. Fețele lor erau încă aplecate, de parcă ar fi analizat cu atenție conținutul bolurilor dinaintea lor, dar niciunul dintre ei nu se mișca. Philippe aproape că gemu cu glas tare. Încă nu terminaseră.

Felul lor de a se ruga era unul dintre nenumăratele lucruri care îl uimeau pe Philippe. La mănăstirea de lângă Arles, de unde avea primele

* În franceză: *Tatăl nostru... Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi* (n.tr.).

amintiri – deși foarte vagi –, călugărițele rosteau o *Ave Maria* murmurată în grabă și gata, mâncau. Rugăciunea lungă nu făcea supa mai bună, așa că mai bine una scurtă. Indiferent de cum era la gust, supa trebuie mâncată până e fierbinte: asta i se părea lui Philippe de bun-simț.

Chinuit de saliva care îi potopea gura și i se aduna pe limbă, Philippe se întrebă dacă era posibil să mori de foame chiar dacă te aflai atât de aproape de o mâncare numai bună de mâncat. Pentru o clipă, s-a gândit chiar să-și facă semnul crucii. Acesta se făcea la sfârșitul rugăciunii, așa că dacă îl schița repede – din nou și din nou, dacă era necesar – cu cât de mult zgomot se putea, poate că semnul crucii ar fi funcționat, rugăciunea ar fi încetat și el ar fi putut în sfârșit să mănânce. Exact când se gândea că nu mai suportă, fiind gata să înhațe lingura de lemn și să se servească, Sophie își începu rugăciunea.

Supa i se părea absolut perfectă – infinit mai bună decât amestecul pe care călugărițele i-l turnau cândva în farfurie. Cu ochii mijiți, cercetă o coajă groasă de pâine ce plutea rătăcită în ciorbă: o seamănă cu o bărcuță ancorată într-un port apărat. Se înclină și mai mult înspre bol și inspiră iarăși adânc; chiorăind prelung, stomacul i se strânse și aburul ce venea din farfurie îi aduse lacrimi în ochi. Plutind în ciorba consistentă și înconjurată de crusta cremoasă a brânzei topite, coaja de pâine se umflase și se îmbibase de ciorbă – iar el simțea că ar putea muri dacă Sophie mai rostea încă un cuvânt de adorare.

Cu toate acestea, se părea că Sophie credea chiar mai mult decât Maurice că mâncarea are nevoie de rugăciuni prelungi. Prin urmare, chiar dacă era înnebunit de foame, Philippe ezită și mâna lui se ridică de pe lingură. Ba chiar mai mult, după o altă ezitare, își împreună mâinile la loc...

Vocea Sophiei avea acest efect asupra lui de fiecare dată. Avea impresia – și asta-l enerva – că vocea ei spumoasă are un farmec aparte, ca adierea toamnei care mângâie frunzele castanului dulce. Sau suna mai degrabă precum zumzetul vesel al albinelor ori, poate, ca imnurile greierilor? Fără să poată explica vreodată pe de-a-ntregul de ce, de fiecare dată când o auzea vorbind, Philippe avea impresia că Sophie aproape cânta. Doar ea părea că nu-și dă seama deloc de aura încântătoare pe care o emana. Asta, de asemenea, îi stârnea mare uimire. Dar, în aceeași măsură, era fără îndoială cea mai duioasă trăsătură a ei. Era unul dintre puținii oameni pe care Philippe îi întâlnește și despre care putea spune că își trăia viața de parcă n-o interesa părerea nimănui – sau trăia oare pentru un public despre care el nu știa nimic? *Je ne sais pas* – habar nu avea.

Spre nedumerirea continuă a lui Philippe, Sophie era total lipsită de fandoseli. Băiatul era deplin convins că ea se purta la fel și în camera sa, când era singură și nimeni nu o observa, ca și acum sau altădată. Tot ce spunea și tot ce o vedeai făcând era în deplină armonie cu ființa ei. Comparând-o cu oricare altă fată pe care o cunoscuse – oricât era de supărător acest fapt pentru Philippe – trebuia

să admită că Sophie era ca un crin pe lângă o buruiană cățărătoare.

„O Seigneur, Délivre-la de tout mal.” Simțea în tonul vocii ei că se apropia de încheiere.

Oui, oui, se gândi Philippe. Salvează-Ți toată Biserica de orice rău, deși dacă toți hughenoții s-or fi rugând așa, nu ar mai rămâne nimic de salvat; hughenoții, cei aleși – fără sabie sau sulită – ar muri de foame.

„Maranatha, Amen!” În sfârșit terminase. Fratele ei, Maurice, i se alătură spunând „Amin” și la fel făcu și Philippe – dar acesta din urmă cu o plăcere izvorâtă mai degrabă din ușurare și poftă decât din evlavie.

Philippe își făcu o cruce. În sfârșit putea să mănânce.

* În franceză: *O, Doamne, curăță-o de orice rău* (referitor la mâncare, n.tr.).

Lancea frântă

Cu „Aminul” încă răsunându-i în urechi, Philippe își cufundă lingura în farfurie. Cu o sorbitură absolut obraznică, simți delicioasa căldură a ciorbei de vită când înghiți prima îmbucătură.

— Cum merge cu... cu construcția ta? întrebă Maurice, ținând încă lingura deasupra farfuriilor sale. Barca ta cu vele? Există o umbră de scepticism în tonul său, de parcă trebuia să pună întrebarea, deși părea deja destul de sigur că știe răspunsul.

Ignorând întrebarea, Philippe nu avea de gând să lase nimic să intervină între el și mâncare. Cu gura plină, doar dădu afirmativ din cap.

— Imaginează-ți... să-ți construiești propria barcă cu vele, spuse Sophie. Dar de ce atâta mister? Când ne-o vei arăta? Scoțând cu lingura ciorbă și brânză pe o coajă crocantă de baghetă, Philippe își înfipse dinții în ea, cu o mușcătură zdravănă. Doar dădu din cap și zâmbi în vreme ce mestecă în continuare.

— Și zici că este pusă chila? nu se lăsă Maurice. Și bordajul, când vei începe bordajul?

Philippe își ridică sprâncenele și iarăși mai dădu din cap. De ce să-și umple gura cu cuvinte atunci când putea s-o umple cu delicioasa mâncare a doamnei Beaune?

— Tata are de lucru peste puterile noastre. Etienne Rodier a comandat un alt vas comercial, iar ducele de Rohan a cerut și el o galeră pentru a transporta douăzeci și șapte de tunuri. Maurice rupse încă o bucată de pâine și o scufundă în ciorbă. Pentru paza coastei. El spune că, după ce s-a întâmplat la castelul Amboise, vor fi mai multe necazuri. Niște vin? întrebă, turnând vin pentru sora lui și pentru Philippe. Iar mai multe probleme înseamnă mai multe vase de construit. Întotdeauna a fost așa.

— Ce s-a întâmplat la Amboise? vru să știe Sophie. Îmbujorarea obrăjilor ei îi amintea lui Philippe de culoarea celor mai frumoase apusuri de soare de peste mlaștinile de sare de la Camargue*, în aprilie.

Maurice aruncă o privire înspre Philippe și clătină nervos din cap.

— Ei bine, nu a fost cine știe ce – serios! –, spuse el brusc preocupat de intrarea precisă a lingurii sale într-o bucată plutitoare de brânză din farfuria sa.

— Eu am auzit altceva, zise Sophie. Își așeză palmele pe masă și se aplecă înainte, privindu-l intens pe fratele ei. Adevărat, nu mai sunt un

* Camargue (sau Delta Ronului) este o regiune mlaștinoasă din sudul Franței, care se formează prin despărțirea fluviului Ron în mai multe brațe de apă. Este una dintre cele mai bine protejate delte din întreaga lume, fiind în proporție de peste 70% închisă accesului public (n.tr.).

copilas. Este important pentru mine ce se întâmplă în țara mea.

Maurice se opri din mestecat. Înghițind cu noduri, își sprijini lingura de marginea farfuriei sale – mutând-o continuu până îi găsi punctul ideal de echilibru.

— Uită-te – cu voce gravă – ce se întâmplă în Franța.

— Să mă uit? întrebă Sophie. La ce anume să mă uit?

— La asta, sora mea – spuse Maurice, dând din cap de parcă el ar fi fost un consilier regal – o lingură care se leagănă într-un echilibru precar pe marginea farfuriei mele cu ciorbă.

Fata se uită în jur de parcă ar fi căutat după ceva cu care să arunce către fratele ei.

— Iar Philippe este un băiat; noi suntem franzezi; eu sunt o fată; papa de la Roma este Anticristul și cerul este albastru. Iar tu ești exasperant! Toate acestea sunt extrem de evidente, spuse Sophie, sprânceana ei stângă arcuindu-se într-un reproș. Dar ce anume vrei să-mi arăți?

— Echilibrul, *ma chère soeur*^{*}, spuse Maurice. Cei doi frați se tachinară timp de câteva secunde, apoi Maurice înșfăcă o baghetă și o îndreptă amenințător spre sora lui, ca pe o sabie. Ea, prefăcându-se ofensată de gestul său, apucă o altă baghetă, mimând o luptă în joacă.

Continuând să mănânce, dar dus pe gânduri de-acum, Philippe îi privi. Cu toate că se împrietenisera cu el în urmă cu mai bine de patru ani,

^{*} În franceză: *draga mea soră* (n.tr.)

întotdeauna a fost ținut mai la distanță de viața celor doi frați. Niciodată nu au fost rău intenționați, niciodată nu au avut astfel de gânduri – era sigur de asta. Dar existase întotdeauna o stavilă de care nu putuse trece, ca și cum niște vitralii îi despărțea și adesea ascundea lumea lor de el, precum catapeteasma altarului din catedrala Notre Dame din Avignon, prin care se putea uita, dar de care nu putea niciodată trece, înconjurând misterele labirintice ale lumii lor de frați.

Când, în cele din urmă, bagheta i se rupse în două, Sophie se prăbuși în scaunul ei, răsând cu lacrimi care-i curgeau pe obrajii îmbujorați. Cumva, lingura lui Maurice rămăsese în balans pe farfurie în toată această zbenguială. Când își recăpătă răsufarea, Sophie își îndreptă din nou atenția către ea, încruntându-se ușor în timp ce studia lingura în echilibru.

— Echilibru, surioară, reluă Maurice, cu glasul unui învățător care se silește să transmită învățatură unui student sărac cu duhul. Ce s-a petrecut la castelul Amboise acum două săptămâni a fost o chestiune de echilibru.

— Vorbești în ghicitori cu tâlc, frate, spuse Sophie, pentru a mă ține departe de adevăr. Îți cunosc eu metodele. Ce s-a întâmplat la Amboise? Trebuie să știi.

— A fost o conspirație, spuse Maurice, mijindu-și ochii și uitându-se în stânga și în dreapta. Repetă cuvântul pe silabe, încercând să sublinieze cu tonul vocii sale înțelesul acestuia. Con-spi-ra-ți-e. Repetă cuvântul, prelungind încă și mai mult silabele.

Cu o smucitură a capului, care făcu lumina soarelui de la fereastra bucătăriei să se răsfrângă în părul ei chihlimbăriu, Sophie spuse:

— Și-acum vei continua toată ziua să cauți alte moduri în care să-mi repeți asta. Hai, explică-mi ce s-a întâmplat la Amboise – fără înflorituri și brizbrizuri.

Zăngănind cu lingura, Maurice sorbi ultimele picături din ciorba de ceapă și își împinse farfuria spre mijlocul mesei.

— Bine, atunci, spuse el. Știi deja că regele Francisc al II-lea* – nu cu mult mai mare decât Philippe – a venit la putere anul trecut, imediat după ce tatăl său, regele răpostat, și-a dat duhul în turnir.

— Nu cu mult mai mare decât Philippe? îl întrerupse Sophie. Nu cu mult mai mare decât tine, frate. Asta ai vrut să spui, fără îndoială. Tu și cu Philippe sunteți de-o vârstă.

— Ah, *mon ami*, spuse Maurice, așezându-și mâna ghiduș pe umărul lui Philippe, de parcă băiatul ar fi făcut de fapt observația. Greșești aici. Sunt cu exact două săptămâni mai mare decât tine – adică, cel puțin din câte știm până acum, date fiind circumstanțele. Se lăsă un moment de tăcere stânenitoare. Aăă... și timpul din cele două

* A fost rege al Franței un singur an, din 1559 până în 1560. Fiul cel mai mare al faimoasei Caterina de Médici și al lui Henri al II-lea urcă pe tron la doar cincisprezece ani. Teoretic nu avea nevoie de un regent, dar mama lui este numită formal drept regent. Totuși, din culise, era condus de uzurpatorii frați de Guise – unchiul soției lui, regina Maria de Scoția. A persecutat aprig hughenoții, iar masacrul de la Castelul Amboise (când o mie două sute de hughenoți au fost măcelăriți) s-a petrecut cu permisiunea lui (n.tr.).

săptămâni, continuă Maurice, bine organizat și investit, *mon ami*, face toată diferența.

Brusc, Maurice se opri și făcu ochii mari. Un rânjet i se lăți încet pe față. Philippe ajunsese să știe ce însemna privirea aceea.

Sophie își scutură capul și se văită:

— Încă o nebunie îi trece prin minte.

Cu ochii strălucind de pasiune, Maurice îi făcu semn lui Philippe să stea într-un capăt al bucătăriei, iar el se poziționează în partea opusă a acesteia.

— Tu vei fi contele de Montgomery, îl instrui pe Philippe. Eu sunt regele Henri al II-lea* – sau eram cândva. Susținând o lance imaginară sub brațul drept, Maurice începu să sufle greu și să se învârtă în cercuri. Prefăcându-se că ține în mână dârlogii unui cal năvălaș, continuă: Dând pinteni calului său spre adversar – Maurice îi făcu semn lui Philippe să-și îndrepte spre el lancea imaginară – venind ca fulgerul unul spre celălalt, tot mai aproape, cu lăncile lor pregătite de omor, cei doi s-au întâlnit la mijloc, prăbușindu-se.

Scuturându-și cu admirație capul la vederea mascaradei organizate de fratele ei, Sophie nu se putu stăpâni să nu râdă de cei doi băieți, care zăceau acum într-o grămadă unul peste celălalt pe pardoseala bucătăriei.

Maurice își ținea lingura de lemn ca și cum i-ar fi ieșit prin ochi; zvârcolindu-se de parcă ar fi fost

* Soțul Caterinei de Médici și tatăl lui Francisc al II-lea; a condus despotic, și în timpul lui hughenoții au fost adesea persecutați, arși pe rug sau schingiuiți. A murit de septicemie provocată de o rană într-un turnir contra contelui de Montgomery, după ce lancea adversarului său i-a străpuns un ochi (n.tr.).